

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Lausunto 6/1996 vp

Valtioneuvoston selonteko 1/1996 vp

Ulkoasiainvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 29 päivänä helmi-kuuta 1996 valtioneuvoston selonteon n:o 1/1996 vp Suomen lähtökohdista ja tavoitteista Euroopan unionin vuoden 1996 hallitusten välisessä konferenssissa ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa ulkoasiainvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina EU-sihteeristön apulaispäälikkö Antti Kuosmanen ulkoasiainministeriöstä, kansliapäällikkö Kirsti Rissanen ja lainsäädäntöneuvos Pekka Aalto oikeusministeriöstä, maaneuvos Roger Jansson ja vt. kansliapäällikkö Peter Lindbäck Ahvenanmaan maakuntahallituksesta, professori Esko Antola, professori Mikael Hidén, professori Kari Joutsamo, professori Antero Jyränki, professori Ilkka Saraviita, apulaisprofessori Martin Scheinin, yliassistentti Teija Tiilikainen ja eduskunnan pääsihteeri Seppo Tiitinen.

Valtioneuvoston selonteko

Selonteossa käydään läpi Torinossa 29.3.1996 avattavassa Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten välisessä konferenssissa, HVK:ssa, tarkasteltavaksi tulevia kysymyksiä ja esitellään Suomen hallituksen lähtökohdat ja tavoitteet konferenssissa.

Hallituksen käsityksen mukaan on Suomen taloudellisen ja turvallisuuspoliittisen edun mukaista, että Euroopan unionia kehitetään vahvana itsenäisten valtioiden välisenä yhteenliittymänä, jonka jäsenvaltiot ovat jakaneet toimivaltaa käyttäkseen sitä yhdessä yhteisesti hyväksytyjen päämäärien saavuttamiseksi. Suomi antaa tukensa pyrkimyksille parantaa EU:n toimintakykyä vakaan taloudellisen kehityksen, työllisyyden ja ympäristönsuojelun edistäjänä sekä tukee unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämistä niin, että se voi tehokkaasti edistää tavoitteitaan ja vastata vakautta ja turvallisuutta uhkaaviin kriiseihin. Suomi myös edistää avoimuutta EU:n päätöksenteossa.

Hallituksen mielestä HVK:ssa olisi keskityttävä neuvottelemaan sellaisista muutoksista unionin perustamissopimukseen, joilla parannetaan unionin toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia selvittää yhteiseen rahaan siirtymiseen, uusiin laajentumisneuvotteluihin, unionin keskipitkän aikavälin rahoituskehukseen, Euroopan uuteen turvallisuusjärjestelmään ja vuoropuheluun unionin naapurimaiden kanssa liittyvistä haasteista. Tällaisia asioita joudutaan valmistelemaan samanaikaisesti HVK-neuvottelujen kanssa, mutta niitä ei hallituksen käsityksen mukaan tulisi käsitellä itse HVK:ssa. Hallitus pitää HVK:ta valmistelleen mietintäryhmän esille nostamia teemoja perusteltuna asialuettelon pohjana konferenssille. Nämä teemat ovat: kansalaisten ja unionin lähentäminen, unionin toimintakyvyn parantaminen ja tehostaminen sekä unionin valmistaminen tulevaan laajenemiseen samoin kuin unionin ulkoisen toimintakyvyn lisääminen.

Valiokunnan kannanotot*Yleistä*

Valiokunta kannattaa hallituksen keskeisenä pitämää lähtökohtaa EU:n kehittämisestä *itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä*. Selvimmin unionin tällaista luonnetta ilmentää se, että ylimpänä lainsäätäjänä toimii jäsenvaltioiden hallituksia edustava neuvosto. Päätöksenteon kansanvaltaisuus toteutuu jäsenvaltioittain ja sillä tavoin välillisesti, että kansalliset hallitukset ovat parlamentaarisessa vastuussa kansallisille parlamenteille.

Tähän hallituksen peruslähtökohtaan nähden usein käytännössä eri tavoin vaikuttavina seikkoina tulevat esille unionin toiminnan tehokkuutta koskevat toiveet. Valiokunnan käsityksen mukaan näiden tekijöiden yhteensovittamisen vaikeuteen on kiinnitettävä huomiota arvioitaessa, mitä tehtäviä unionille annetaan ja millaiseksi niiden päätöksenteko järjestetään.

Hallitusten asemaan lainsäädäntövallan käyttäjänä ja yhteisöjen toimivaltuuksien jo tapahtuneeseen merkittävään laajentumiseen on joissakin unionin kehittämiskeskusteluissa liitetty voimakasta pyrkimystä nähdä neuvoston päätöksenteossa demokratiavajetta ja etsiä tähän tilanteeseen korjausta kohentamalla Euroopan parlamentin asemaa lainsäädäntömenettelyssä. Valiokunnan käsityksen mukaan tällainen kehitys ei olisi varauksitta sovittavissa hallituksen unionin perusluonnetta koskevaan tavoitteeseen, sillä se väistämättä supistaisi jäsenvaltioita edustavan neuvoston toimivaltaa. Parlamentin aseman vahvistaminen korostaisi unionin ylikansallisia piirteitä sekä tukisi suurimpia eurooppalaisia poliittisia ryhmittymiä ja ilmeisesti myös suurten jäsenvaltioiden vaikutusvaltaa.

Hallituksen perustavoitteeseen unionin kehittämisestä itsenäisten valtioiden yhteisönä liittyy valiokunnan mielestä asiallisesti ottaen kysymys *unionin oikeushenkilöllisyydestä*. Hallitus ilmoittaa olevansa valmis selvittämään oikeushenkilöllisyyden antamista unionille.

Valiokunnan mielestä kysymys unionin oikeushenkilöllisyydestä on paljon muuta kuin puhtaasti teknisluonteinen juridinen seikka. Se on hyvin merkittävä ja laajakantoinen periaatekysymys etenkin jäsenvaltioiden suvereniteetin kannalta. Oikeushenkilöllisyyden myötä instituutioiden toimivalta mitä ilmeisimmin ulotettaisiin yhteisöpilarista myös II ja III pilariin. Unionin nykyinen pilarirakenne muuttuisi ja kyseiset asiat voisivat ajan oloon rinnastua muihin yhteisöasioihin. On myös ajateltavissa, että oikeushenkilöllisyys avaa unionille perussopimusten tarkasta kirjaimesta irtaantuvia uusia toimivaltuuksia. Oikeushenkilöllisyys voisi mahdollistaa unionille täysipainoisen osallistumisen esimerkiksi turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön ja kansainvälisten sopimusten solmimiseen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksissä jäsenvaltioiden puolesta. — Valiokunnan käsityksen mukaan ei ole hallituksen tavoitteenasetelun eikä Suomen edun mukaista olla tukemassa HVK:ssa unionin oikeushenkilökehitystä, ilman että mainitunlaisia seikkoja on selvitetty riittävästi ja oikeushenkilöllisyyden vaikutukset toimivallan jakoon on tarkoin rajattu.

Kansalainen ja unioni

Valiokunta yhtyy hallituksen käsitykseen, että on tärkeää suojata unionin kansalaisten ja unionin alueella oleskelevien henkilöiden *ihmisoikeuksia ja perusvapauksia*.

Perusoikeussuojaa tulisi hallituksen mielestä vahvistaa ensisijaisesti siten, että Euroopan yhteisö liittyy Euroopan neuvoston ihmisoikeusyleissopimukseen. Tämän vaihtoehtona voisi periaatteessa tulla kysymykseen joidenkin perusoikeusmääräysten sisällyttäminen itse unionin perussopimukseen tai erityisen perusoikeusasiakirjan laatiminen unionia varten.

Valiokunnan mielestä EY:n liittyminen eurooppalaiseen ihmisoikeusyleissopimukseen on nykytilanteessa selkeästi suosittavin tapa tukea perusoikeuksien suojaa unionissa. Tämän edellytyksenä kuitenkin on muuttaa ihmisoikeusyleissopimusta niin, että sopimukseen voidaan ottaa jäseneksi myös kansainvälisiä järjestöjä.

Ihmisoikeusyleissopimukseen liittyminen vastaa pyrkimystä kehittää unionia itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä. Perusoikeuksien kirjaamisesta unionin perussopimukseen voisi seurata kansallisen perustuslain kannalta arvaamattomia tilanteita. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EY:n tuomioistuimen toimivalta-suhteiden kannalta saattaisi olla pulmallista, jos niiden toimivalta perusoikeuskysymyksissä olisi laajasti päällekkäinen. Ihmisoikeusyleissopimukseen kytkeytyy toimiva valvontajärjestelmä, joka on pitkän ajan kuluessa tuottanut itse sopimustekstiä selventävää ja täydentävää, ja ennen kaikkea perusoikeussuojaa vahventavaa oikeuskäytäntöä. Tällaisen yhdenmukaisen eurooppalaisen perusoikeusperinteen huomiotta jättäminen olisi lyhytnäköistä. Samalla on kuitenkin tähdennettävä tarvetta seurata sitä, vaikuttaako Euroopan neuvoston yhä meneillään oleva voimakas laajeneminen jollain tavoin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toiminnan tehokkuuteen.

EY:n liittyminen ihmisoikeusyleissopimukseen pitäisi EY:n tuomioistuimen ja ihmisoikeustuomioistuimen toimivallat erillään. Saattaa olla jossain määrin epäselvää, miten liittyminen vaikuttaisi Euroopan parlamentin nimittämän oikeusasiamiehen toimivaltaan asioissa, joissa viimekätinen toimivalta kuuluu ihmisoikeustuomioistuimelle. Koska oikeusasiamiehen tehtävänä on toimia eräänlaisena hyvän hallintotavan vartijana, olisi perusteltua, että oikeusasiamies voisi tutkia unionin toimielinten toimintaa myös perusoikeuksien kannalta.

Valiokunta yhtyy hallituksen myönteiseen kantaan *yleisen syrjintäkiellon* sisällyttämisestä perussopimukseen. EY:n perustamissopimuksen kansalaisuussyrjinnän kieltävän määräyksen

laaja-alaistaminen, mukaan luettuna nimenomainen velvoite sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen vastaa suomalaista perusoikeussääntelyä. On asian luonteen mukaista ja periaatteellisesti tärkeää, että kansallisin säädöksiin saadaan mennä unionimääräyksiä pidemmälle.

Hallitus ilmoittaa olevansa valmis harkitsemaan myönteisesti unionin kansalaisuutta koskevien määräysten täydentämistä *uusilla unionin kansalaisuuteen liittyvillä oikeuksilla*. Kannanoton selostusosaan verrattuna voidaan arvioida hallituksen tarkoittavan sosiaalis-taloudellisia oikeuksia, kuten oikeutta terveelliseen työympäristöön, järjestäytymisoikeutta ja kollektiivista neuvottelu-oikeutta. Suomessa toteutettu perusoikeusuudistus merkitsi ennen muuta ns. TSS-oikeuksien kirjaamista perustuslakiin. Koska perusoikeuksien suoja ei ole Suomessa riippuvainen kansalaisuudesta, hallituksen kannanoton voi sanoa olevan sopusoinnussa nykyisen perusoikeussääntelyn kanssa. Valiokunta kuitenkin huomauttaa siitä, eikä Suomen pitäisi pyrkiä tarkastelemaan tätä asiaa unionin sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamisesta käsin ja ikään kuin tälle laajalle ja tärkeälle kokonaisuudelle alisteisena seikkana eikä itsenäisenä erilliskysymyksenä.

Valiokunta kannattaa selkeämpien tavoitteiden sisällyttämistä *oikeus- ja sisäasioiden yhteistyötä* koskeviin määräyksiin. Näiden asioiden päätöksentekojärjestelmää on kehitettävä sellaiseksi, että kansallisesti luodut, parlamentin asemaa ja vaikuttamismahdollisuuksia suhteessa hallitukseen turvaavat järjestelyt voivat toimia tällöinkin täysimääräisesti. Oikeus- ja sisäasioiden siirtäminen jossain laajuudessa yhteisön toimivallan piiriin saattaisi edistää tämän tavoitteen saavuttamista. Asioiden yhteisöllistämistä puoltaa henkilöiden turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden riippuvuus sisämarkkinoiden toteuttamisen intensiteetistä. Useat oikeus- ja sisäasioihin luettavat kysymykset kuitenkin ovat luonteeltaan valtion suvereniteetin ytimeen kuuluvia asioita, mikä valiokunnan käsityksen mukaan on omiaan lisäämään varauksellisuutta määränemistöpäätöksenteon laajaan käyttöön nähdessä. Yhteisöllistämisen toisi mukanaan myös EY:n tuomioistuimen toimivaltaisuuden näissä kysymyksissä. Mahdollisen yhteisöllistämisen yhteydessä olisi selkiytettävä nykyisiä erillisjärjestelyjä, kuten Schengenin sopimuksia, ja mieluiten pyrittävä saamaan aikaan yhteisön toimivallassa tehdyt ratkaisut vastaavista järjestelyistä.

Hallituksen *työllisyyttä, sosiaalista ulottuvuutta ja ympäristöasioita* koskevien kannanottojen johdosta valiokunta pelkäänsä toteaa hyväksyvänsä hallituksen lähtökohdat ja viittaa näiden asioiden merkitykseen Suomen perusoikeusjärjestelmässä.

Valiokunta tukee voimakkaasti *julkisuusperiaatteen* tunnustamista perussopimuksissa ja kannattaa siksi hallituksen pyrkimystä saada perussopimukseen sisällytetyksi tätä periaatetta korostava artikla *asiakirjojen julkisuudesta*. Perussopimusten tasolla tulisi edellyttää, että neuvosto antaa asiasta myöhemmin asetuksen. Tulisi tavoitella sellaista sääntelyä, että yhteisön toimielinten ja virkamiesten oikeus kieltäytyä luovuttamasta tiettyä asiakirjaa sitä pyytävälle olisi rajattu normeihin täsmällisiin ja selkeisiin kriteereihin. Valiokunnan mielestä Suomen tulisi lisäksi pyrkiä siihen, että neuvoston päätöksenteko olisi julkista uusien säädösten hyväksymisvaiheessa.

Kun HVK:ssa neuvotellaan unionin avoimuudesta, Suomen puolelta on aihetta tuoda esille, että viranomaisasiakirjojen julkisuus on meillä nykyisin järjestetty perustuslaissa ja että tiedonsaanti julkisista asiakirjoista on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Tulee tähdentää sitä, että suomalaisten viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen julkisuutta ja salaisuutta arvioidaan kansallisen säännösten perusteella.

Valiokunta ymmärtää hallituksen pyrkimystä *unionin perussopimusten ajantasaistamiseen ja ymmärrettävyyden lisäämiseen*. Tämä pyrkimys voi kuitenkin jäädä tarkeyasteikossa toissijaiseksi. Esimerkiksi kotimaisesta valtiosäännön kehittämisestä saatujen kokemusten perusteella on syytä mainita vaikeuksista yhdistää samassa prosessissa sopimusten asiallinen muuttaminen ja sopimustekstien teknisempi uudelleen kirjoittaminen. Varteenotettava näkökohta on myös selonteossa mainittu sopimustekstien yhtenäistämisen ja yksinkertaistamisen mahdollinen vaikutus EY:n tuomioistuimen tulkintakäytännön merkitykseen.

Hallitus katsoo, että *läheisyysperiaatteen* määrittelyä perustamissopimuksessa ei ole tarpeen muuttaa, mutta sen selkeyttäminen ja asianmukainen soveltaminen tulisi varmistaa sisällyttämällä perussopimukseen Edinburghin julistukseen pohjautuva pöytäkirja periaatteesta. Tämä tarkoittaisi kaikei lähinnä sitä, että läheisyysperiaatteen todetaan liittyvän asioihin, joissa sekä unioni että jäsenmaat ovat toimivaltaisia, ja että läheisyysperiaatetta täydentävän suhteellisuus-

periaatteen mukaisesti unioni ei saa säännellä toimintaa enemmän kuin on välttämätöntä yhdessä sovittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valiokunta ei ole eri mieltä hallituksen tästä kannanotosta. On kuitenkin tärkeää, että läheisyysperiaatteen soveltamiseen kiinnitettäisiin asianmukaista huomiota jatkuvasti unionin toimielimissä. Valiokunnan mielestä tulisi etsiä keinoja, joiden avulla tästä periaatteesta käsin tapahtuva arviointi voitaisiin tehdä elimelliseksi osaksi kaikkea komission piirissä tapahtuvaa säädösvalmistelua. Lisäksi on tähdennettävä sitä, että Suomen edustajien tulee kaikilla unionin toiminnan tasoilla ottaa huomioon läheisyysperiaate.

Läheisyysperiaatteen tärkeyden vastapainona on syytä huomata, että yhteisön jäädessä tämän periaatteen johdosta vaille toimivaltuuksia jossakin asiassa voivat paineet lisääntyä käyttäen yhteisön perustamissopimuksen yleisluonteista 235 artiklaa toimivaltaperusteena. Valiokunnan mielestä kyseisen artiklan täsmentäminen olisi joka tapauksessa syytä pyrkiä ottamaan esille HVK:ssa.

Unionin demokraattisuus ja tehokkuus

Valiokunta yhtyy hallituksen käsitykseen siitä, että *institutionaalisia kysymyksiä* — kuten jäsenvaltioiden äänimäärän painottaminen neuvostossa, määränemmistöpäätöksiä koskeva äänikynnys, komission jäsenen lukumäärä ja Euroopan parlamentin asema — tulee tarkastella kokonaisuudesta käsin ja että tarkastelussa otetaan huomioon kansanvaltaisuuden ja tehokkuuden asettamat vaatimukset ja varsinkin pienten jäsenvaltioiden edut. Institutionaalisia uudistuksia harkittaessa eri toimielinten nykyisiin suhteisiin perustuvaa tasapainoa ei pidä muuttaa merkittävästi. Lähtökohtaisena tavoitteena siten on, että unionin nykyinen toimielinrakenne sekä jäsenvaltioiden tasavertainen edustus komissiossa ja neuvostossa säilyvät.

Hallitus suhtautuu myönteisesti *Euroopan parlamentin* aseman vahvistamiseen lainsäädäntömenettelyssä. Kannanottoa edeltävän selonteko-osan perusteella tämän lienee pääteltävä tarkoittavan hallituksen valmiutta lisätä ns. yhteispäätösmenettelyn käyttöä lainsäädäntöasioissa. Valiokunnan käsityksen mukaan yhteispäätösmenttelyn mahdollinen laajentaminen edellyttäisi Euroopan parlamentin toimintatapojen tehostamista samalla niin, ettei sen aseman vahvistuminen lainsäädäntömenettelyssä muodostu

päätöksentekoa hidastavaksi ja mutkistavaksi tekijäksi.

Yhteispäätösmenttelyn lisäämisen perusteeksi on selonteossa ajateltu EU:n päätöksenteossa ilmenevää tietynasteista demokraatiavajetta. Valiokunnan mielestä EU:n luonnetta itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä vastaa paremmin, että unionin päätöksenteon demokraattisuutta arvioidaan sen mukaan, kuinka kansalliset parlamentit voivat vaikuttaa jäsenvaltioiden kannanmuodostukseen neuvostossa.

Euroopan parlamentin kokoonpanoa koskevana yksityiskohtana valiokunta mainitsee vuodelta 1976 olevan ns. vaalisäädöksen. Sen 5 artiklan nimenomaisen määräyksen mukaan kansallisen kansanedustuslaitoksen jäsen voi olla Euroopan parlamentin jäsenenä. Valiokunnan käsityksen mukaan tällainen asia pitäisi perustamissopimuksen tasolla jättää järjestettäväksi kansallisesa lainsäädännössä.

Valiokunta yhtyy hallituksen kannanottoon *komission* aseman itsenäisyydestä sekä komission kokoonpanoa, nimittämistä ja vastuunalaisuutta koskeviin näkemyksiin. Hallituksen tavoin valiokunta katsoo, ettei *Eurooppa-neuvoston* suhteen ole tarvetta perussopimusten muutoksiin. Valiokunta kannattaa muitakin EU:n toimielimiä koskevia selonteossa esitettyjä kannanottoja. Asian valtiosääntömerkityksen vuoksi valiokunta tähdentää sen kannanoton tärkeyttä, että *EY:n tuomioistuimen* asema ja suhde kansallisiin tuomioistuihin tulee säilyttää nykyisellään.

Hallituksen tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että *kansallisilla kansanedustuslaitoksilla* on tehokkaat mahdollisuudet vaikuttaa unionin toimintaan ja siten vahvistaa unionin kansanvaltaisuutta. Valiokunta yhtyy hallituksen mielipiteeseen myös siinä, että hallitusten ja kansallisten parlamenttien välisistä suhteista tulee päättää kansallisesti. Asiakokonaisuuden osalta valiokunta viittaa suuren valiokunnan lausuntoon n:o 2/1995 vp, jossa kosketellaan muun muassa neuvoston menettelytapoja lainsäädäntöasioissa. Unionin päätösten kansanvaltaisuuden kannalta on tärkeää, että neuvoston kokousten asialistat ovat sitovia ja julkisia ja että päätösten pohjana olevat asiakirjat ovat saatavilla unionin virallisilla kielillä eli kaikkien jäsenvaltioiden virallisilla kielillä tietyn ajan ennen päätöksen tekemistä.

Valiokunta pitää hallituksen kannanottoon sinänsä yhtyen välttämättömänä, että *perussopimusten muuttamista koskevaa ratifiointimenettelyä* ei muuteta. Nykyisen järjestelyn säilyttämi-

nen on hyvin kiinteässä yhteydessä siihen, että unioni toimii itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä.

Hallitus ilmoittaa, ettei se pidä *yhteisön säädöshierarkian* luomista tarpeellisena. Kannanotto näyttää perustuvan siihen käsitykseen, että säädöshierarkiaa koskevilla uudistamispyrkimyksillä on väistämättä heijastusvaikutuksia toimielimiin ja niiden välisiin suhteisiin ja että lisäksi tarkka normihierarkian määrittely saatettaisiin nähdä merkinä yhteisön kehityksestä liittovaltion suuntaan.

Valiokunnan käsityksen mukaan säädöshierarkian luomista ei pidä vastustaa federalismiargumentin avulla. Nykyisinkin EY:n säädösvalta ja vastaavasti eri toimielinten toimivalta pohjautuu perustamissopimuksen yksittäisiin määräyksiin. Tätä sääntelyä on mahdollista kehittää säädöshierarkian luomisen suuntaan vastaavanlaiselta pohjalta. Valiokunta uskoo, että säädöshierarkian avulla voidaan yksinkertaistaa ja selkeyttää säädöstöä ja mahdollisesti myös lisätä läheisyysperiaatteen merkitystä käytännön lainsäädäntötyössä ja ehkäistä päätösvallan liukumista kansalliselta tasolta.

Unionin ulkoinen toiminta

Hallituksen mielestä *yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimeenpanoon* liittyvissä kysymyksissä on syytä tukea määräenemmistöpäätöksenteon käyttöä. Ottamatta tähän kantaa valiokunta muistuttaa valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:n 1 momenttiin sisältyvästä varausluonteisesta säännöksestä, jonka mukaan ”erityisten perustuslain säännösten” vuoksi on mahdollista, ettei muutoin yleensä noudatettava unionin asioiden käsittely suuressa valiokunnassa tai ulkoasiainvaliokunnassa riitäkään vaan asiassa

Helsingissä 28 päivänä maaliskuuta 1996

vaaditaan muunlaista käsittelyä eduskunnassa. Tämä säännös saattaisi tapauksesta riippuen tulla sovellettavaksi tilanteessa, jossa unionissa on tarkoitus päättää yksimielisesti siirtymisestä määräenemmistöpäätöksentekoon yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan jollakin loholla.

HVK:n tuloksena syntyvä asiakirja on todennäköisesti laadultaan sellainen, joka Ahvenanmaan itsehallintolain 59 §:n mukaisesti vaatii Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumuksen. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että maakuntahallitukselle turvataan itsehallintolain 58 §:ää vastaavasti mahdollisuus arvioida neuvotteluprosessia ja esittää hallitukselle näkökantansa maakuntaa koskevista ehdotuksista, joita neuvotteluissa tulee esille.

Ensi sijassa valtiopäiväjärjestyksen 54 g §:ään viitaten valiokunta tähdentää eduskunnan sekä ennakkollisen että jälkikäteisen informoimisen tärkeyttä HVK:n etenemisestä. Tätä vaatimusta korostaa se, että hallitusmuodon 33 §:ään perustuva ulkopoliittinen sitoutuminen konferenssin tuloksiin saattaa käytännössä tapahtua jo saavutetun neuvottelutuloksen hyväksymiseksi. Eduskuntaa asianmukaisesti informoiden hallituksen on mahdollista saattaa esimerkiksi Suomen valtiosäännön kannalta ennalta arvioitaviksi unionin kehittämistä koskevia seikkoja, jotka konferenssin edistyessä näyttävät muodostuvan varteenotettaviksi vaihtoehdoiksi.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että ulkoasiainvaliokunta mietintöä laatiessaan ottaisi huomioon tässä lausunnossa esitetyn.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Ville Itälä /kok, varapuheenjohtaja Johannes Koskinen /sd, jäsenet Esko Helle /vas, Gunnar Jansson /r, Anneli Jäätteenmäki /kesk, Marjut Kaarilahti

/kok, Juha Korkea-aho /kesk, Heikki Koskinen /kok, Risto Kuisma /sd, Osmo Kurola /kok, PaaVo Nikula /vihr, Riitta Prusti /sd, Veijo Puhjo /va-r, Jorma Rantanen /sd ja Maija-Liisa Veteläinen /kesk sekä varajäsen Reijo Kallio /sd.

